

Autobiografia i obrerisme

Josep Termes

*Història del moviment anarquista
a Espanya (1870-1980)*

La Magrana/L'Avenç, Barcelona, 2011
693 pàgs.

La part dedicada a la diàspora republicana, la mort de Franco i el postfranquisme, evidencia la diversitat de tendències internes: entre l'exili (Frederica Montseny i Germinal Esgleas) i l'interior. Però també s'hi fa una introducció —a desenvolupar potser en un segon lliurament— del context de la CNT entre 1975 i 1980. En aquest sentit, Termes apunta la crisi del moviment anarquista en la hipotètica fi de la seva pròpia concepció del món. Aquesta etapa dels anys setanta —sintetitzada metafòricament amb l'execució de Puig Antich— introdueix la contextualització del moviment anarquista en la nova cultura política de l'esquerra revolucionària.

Metodològicament, *Història del moviment anarquista* aporta, com no podia ser d'una altra manera, la comprensió de l'anarquisme com a «coninuum social» (p. 668), sorgit de l'associacionisme cultural obrer local i comarcal. A

partir d'aquí, l'autor, encertadament, conclou que la no hegemonia de l'anarcosindicalisme —arran de l'ensulsiada de 1939— es deu, en gran part, a la destrucció del teixit comunitari que s'havia anat travant entre els orígens de la industrialització i el taylorisme. L'anàlisi d'aquesta evolució —entre la I Internacional i la crisi de la primera etapa de la Restauració Borbònica (1875-1902)— és especialment rellevant, ja que Termes situa els orígens de l'anarquisme en el context de les diverses concepcions —entre revolucionàries i milenaristes— del moviment obrer. És en aquesta cruïlla —un dels apartats més reeixits del text— quan es defineix —amb el protagonisme de la primera etapa de *La Revista Blanca*— la vinculació entre teoria i 'propaganda pel fet'.

El text, a la fi, destaca per tres motius. Primerament, per la comparació de les etapes de l'anarquisme del Principat (i del País Valencià) amb l'evolució dels nuclis nacionals i regionals peninsulars. Segonament —a banda de l'actualització biobibliogràfica sobre teòrics de l'anarcosindicalisme— per destacar la clara oposició entre l'estratègia antipolítica i la línia gradualista (Joan Peiró). Aquesta divergència —irresoluble— va ser una de les causes de la crisi de l'obrerisme col·lectivista i de l'origen de la renovació definida en la Confederació General del Treball. Finalment, per la relació secular entre catalanisme i obrerisme, hipòtesi de treball de Termes defensada en el Col·loqui d'Històriadors de 1974 fins a l'actualitat.

Xavier Ferré